

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksellä pyritään tuotantotilanteen kehityksen ja järjestelmästä saatujen kokemusten pohjalta tarpeellisilta osin tarkistamaan maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annettua lakia (81/83). Tarkoituksena on, että kotieläintuotannon vähentämissopimus voitaisiin tehdä koskemaan myös naudanlihantuotantoa ja että maataloustuotannon vähentämissopimus sisältäisi vast'edes yhtenä rajoituskohteena sanotun lihantuotannon. Pellon kesannoimissopimuksia ehdotetaan voitavaksi tehdä joko yksi-, kaksi- tai kolmivuotisin. Maidontuotannon vähentämissopimuksissa vaadittava vähintään yhden neljänneksen suuruinen maitomäärän vähennys tulisi taas muutettavaksi niin, että vielä vähintään 15

prosentin suuruista vähennystä suunnittelevan viljelijän kanssa voitaisiin tehdä kyseinen sopimus.

Edelleen ehdotetaan kyseistä tuotannonohjaamislakia tarkistettavaksi siltä osin kuin kysymys on mahdollisuudesta tehdä tuotannonmuutosopimuksia oikeushenkilöiden kanssa samoin kuin ehdotetaan lakiin eräitä muitakin sen täytäntöönpanon tehostamisen kannalta tarpeellisia lähinnä teknisluonteisia korjauksia.

Ehdotetut lain muutokset on tarkoitus saattaa voimaan niin, että niitä voidaan soveltaa jo uusia tuotannonmuutosopimuksia vuoden 1984 alussa tehtäessä.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytilanne

1.1. Maataloustuotannon nykyinen ohjaamisjärjestelmä

Maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta 21 päivänä tammikuuta 1983 annetun lain (tuotannonohjaamislain) (81/83) perusteella voidaan vuosina 1983—1985 viljelijöiden ja valtion kesken tehdä tuotannonmuutosopimuksia. Viljelijä on oikeutettu saamaan valtiolta korvausta, kun tilan maataloustuotantoa muutetaan laissa säädetyllä tavalla. Uusi laki merkitsi aiemmin useiden eri säännösten nojalla tehtyjen sopimusmuotojen saattamista samaan lakiin ja sopimuskäytäntöjen yhtenäistämistä monelta osin.

Tuotannonohjaamislain nojalla voidaan solmia maataloustuotannon vähentämissopimuksia, kotieläintuotannon vähentämissopimuksia, pellon kesannoimissopimuksia sekä tuotantosopimuksia ja tasapainottamissopimuksia. Sopimuksia solmitaan yksityisten viljelijöiden kanssa kuitenkin niin, että kesannoimissopimuksia voidaan solmia myös oikeushenkilöiden kanssa. Tasapainottamissopimuksia voidaan solmia muiden kuin viljelijöiden kanssa. Järjestelmän piiriin ei pääse viljelijä, jolla on voimassa maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) mukainen tuotannonmuutosopimus. Sopimuksia voidaan tehdä vain yksi maatilaa kohden. Valtioneuvosto voi kuitenkin päättää, että kesannoimissopimus voidaan tehdä kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tehneen viljelijän kanssa.

Tuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen varataan maataloustulolain (629/82) 16 §:n mukaan vuosittain määräraha, joka on suuruudeltaan 20 % kyseiselle vuodelle maataloustuotteiden vientikustannuksiin varatuista määrärahoista. Valtioneuvosto päättää vuosittain tuotanto- ja markkinatilanteen huomioonottaen, mitä tuotannonmuutosopimuksia voidaan tehdä.

Kyseisen lain nojalla voitiin vuonna 1983 solmia maataloustuotannon vähentämissopimuksia sekä kotieläintuotannon vähentämissopimuksia erikseen maidontuotannon, sikatalouden ja kananmunatuotannon osalta samoin kuin tuotantosopimuksia naudanlihan ja rukiin osalta. Maataloustuotannon vähentämissopimus vastaa suurelta osin vuosina 1977—1982 voimassa olleen maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) 4 §:n mukaisia sopimuksia ja maidontuotannon vähentämissopimus maidontuotannon vähentämisestä maksettavasta korvauksesta annetun lain (400/81) mukaisia vuosina 1981 ja 1982 tehtyjä sopimuksia. Kananmunatuotannon vähentämisestä sekä naudanlihan ja rukiin tuotannosta oli aiemmin tehty sopimuksia valtioneuvoston päätösten nojalla. Sikatalouden vähentämissopimus oli vuonna 1983 ainoa täysin uusi sopimusmuoto.

Kotieläintuotannon vähentämissopimuksia voitiin vuonna 1983 tehdä maatilalain (188/77) 74 §:n 2 momentissa (muutettu 351/83) tarkoitetulla karjarakennusten avustusalueella vain, jos viljelijä tai hänen aviopuolisonsa oli täyttänyt 55 vuotta tai jommankumman työkyky oli alentunut vähintään 40 prosentilla. Kyseinen rajoitus ei koskenut avustusalueeseen kuuluneita saaristoluotoja.

Maataloustuotannon vähentämissopimuksia solmitaan tuotannonohjaamislain 3 §:n mukaan koko maassa edellyttäen, että viljelijä tai hänen aviopuolisonsa on täyttänyt 55 vuotta tai, jos ainakin toinen heistä saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) nojalla työkyvyttömyyseläkettä, että jompikumpi heistä on täyttänyt 50 vuotta tai että viljelijä on 45 vuotta täyttänyt naispuolinen leski. Viljelijä sitoutuu sopimuksessa luopumaan lähes kaikesta maataloustuotannosta, mutta voi omaan lukuunsa pitää muun muassa nautakarjaa lihantuotantotarkoituksiin. Kyseisten sopimusten

mukaan maksettava korvaus koostuu perusmäärästä sekä kasvinviljelystä ja maito-, sika- ja siipikarjaloudesta saatujen tulojen perusteella määräytyvästä korvauksesta. Sopimus tehtiin vuonna 1983 201 viljelijän kanssa, joiden tilojen peltoala oli 1 481 hehtaaria. Tiloilla luovuttiin 859 lehmästä, mikä vastaa noin 3,9 miljoonan litran vuotuista maitotuotosta. Sopimusten määrä oli vain vajaa puolet edellisen vuoden vastavasta määrästä. Osasyynä sopimusten vähäisyyteen oli lyhyeksi jäänyt haku aika. Sopimusten määrärahan tarve on vuositasolla noin 3,7 miljoonaa markkaa.

Tuotannonohjaamislain 6 §:n 3 momentin mukaisesti on yksinomaan tilan maidontuotannon vähentämiseksi tehtävissä kotieläintuotannon vähentämissopimuksissa viljelijöiden supistettava meijeriin toimitettavan vuotuisen maidon määrää vähintään neljäsosalla, kuitenkin vähintään 10 000 litralla. Vuoden 1983 syyskuun puoleenväliin mennessä oli saapunut 1 275 hakemusta, joiden perusteella tulisi maidontuotantoa vähennettäväksi vuodessa noin 33,2 miljoonaa litraa. Näiden edellyttämä vuotuinen korvausmäärä on noin 22,4 miljoonaa markkaa. Sopimuksia oli mainittuun ajankohtaan mennessä tehty 1 084 kpl. Koko vuonna 1983 arvioidaan kyseisiä sopimuksia tehtävän runsaan 1 500 viljelijän kanssa 40 miljoonasta maitolitrasta, mikä vähennettävä maitomäärä vastaa noin 8 700 lehmän tuotosta. Lähes 2/3 sopimuksen tekijöistä lopettaa tuotannon kokonaan. Lopettajat ovat pääosin pienten tilojen iäkkäitä viljelijöitä, kuten aiemman maataloustuotannon ohjaamislain 4 a §:n mukaisen sopimuksen tekijät. Sopimusten kokonaismäärä on kolmanneksen suurempi kuin edellisenä vuonna ja lähes sama kuin vuonna 1981. Määrä on kuitenkin varsin vähäinen, kun otetaan huomioon, että kyseinen järjestelmä korvaisi myös edellämainittua maataloustuotannon ohjaamislain 4 a §:n mukaista sopimustyyppiä, jonka piiriin tuli vuosittain 2 000—2 500 tilaa.

Maidontuotannon vähentämiskorvauksen suuruus oli 65 penniä vähennettävältä litralta. Touko—kesäkuussa tehtyjen sopimusten osalta maksetaan korvausta kuitenkin 75 penniä litralta ensimmäiseltä sopimusvuodelta. Korvauksiin tarvitaan vuositasolla noin 27,2 miljoonaa markkaa.

Eri sopimusmuotojen piiriin on vuonna 1983 ja aiempina vuosina tullut seuraava määrä lypsylehmiä (kpl) ja maitoa (milj. l)

Sopimusmuodon ohjaava säännös		Sopimusmuoto		1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	Yhteensä kpl
				Lypsylehmiä kpl							
L	446/77	Tuotannonmuutos 4 §		1 441	1 793	3 050	2 227	4 977	2 350	—	15 838
L	81/83	Maataloustuotannon									
(Vnp	178/83)	vähentämissopimus		—	—	—	—	—	—	859	859
L	446/77	Tuotannonmuutos 4 a §		—	—	—	11 163	13 108	13 261	—	37 532
L	400/81	Maidontuotannon vähentämis-									
		sopimus		—	—	—	—	6 700	5 500	—	12 200
L	81/83	Maidontuotannon									
(Vnp	179/83)	vähentämissopimus		—	—	—	—	—	—	8 700	8 700
Vnp	508/80	Naudanlihan tuotantosopi-									
		mus ¹⁾		—	—	—	2 000 ²⁾	1 817	1 150	—	4 967
L	81/83	Naudanlihan tuotantosopi-									
(VnP	181/83)	mus		—	—	—	—	—	—	850	850
Yhteensä kpl				1 441	1 793	3 050	15 390	26 602	22 261	10 409	80 946
Arvioitu tuotantovaikutus vuositasolla milj. 1				6,0	7,6	13,2	68,9	118,4	100,0	47,3	361,4

1) Naudanlihan tuotantopalkkion osalta on kysymyksessä arvio siitä, kuinka monta lypsylehmää on poistunut maidontuotannosta.

2) Vuonna 1980 tuli järjestelmän piiriin kaikkiaan 6 213 lehmää. Tästä arvioidaan noin 2 000 lehmää siirretyn maidontuotannosta lihantuotantoon loppuosan ollessa ennestäänkin lihanautoja.

Kananmunatuotannon vähentämssopimuksia solmittiin vuoden 1983 touko-, kesä- sekä marraskuussa. Kyseisistä sopimuksista annetun valtioneuvoston päätöksen (180/83) mukaan viljelijä saa korvausta luopuessaan kanatalouden harjoittamisesta 18 kuukauden ajaksi. Sopimuksia tehtiin touko—kesäkuussa 211 viljelijän kanssa 123 400 kanasta, mikä vastaa noin 1,6 miljoonan kilon munatuotoksen vähennystä vuodessa. Teurastettua kanaa kohden maksettiin korvausta 25 markkaa ja korvauksiin tarvitaan vuositasolla 2,9 miljoonaa markkaa.

Sikatalouden vähentämssopimuksia solmittiin niitä koskevan valtioneuvoston päätöksen (246/83) mukaan vuonna 1983 sekä porsaantuottajien että sianlihan lisättyä markkinomismaksua vuodelta 1982 maksaneiden sikaloitten kanssa. Sopimus tehtiin neljäksi vuodeksi. Sopimuksia solmittiin aluksi kesä—heinäkuun aikana, mutta tämän osoittautuessa lyhyeksi jatkettiin haku-aikaa elokuun loppuun. Järjestelmän piiriin tuli pääasiallisen tuotannonhaaran mukaan jaoteltuna 83 emakkosikalaa, joissa oli 6 627 emakkoa sekä 346 lihasikalaa, joissa oli 36 495 lihasikaa.

Emakkosikaloiden kapasiteetti vastaa noin 112 000 porsaan ja lihasikaloiden kapasiteetti noin 6,5 miljoonan sianlihakilon vuosituotantoa. Porsasmäärän vähennys on näinollen vuodessa hieman suurempi kuin vastaava lihasikaloiden poistuva kapasiteetti. Järjestelmä lievittänee siten

samalla vallinnutta porsaiden ylitarjontaa. Korvauksia varten tarvitaan emakkosikaloihin 8,7 ja lihasikaloihin 7,9 miljoonaa markkaa vuodessa. Järjestelmän lopullinen laajuus selviää vasta vuoden lopulla, jolloin eläimet on teurastettu. Halukkuutta sikatalouden vähentämssopimuksiin ilmeni yleisesti muidenkin kuin sopimuksen piiriin päässeiden sikatalouden harjoittajien taholta.

Kananmunatuotannon ja sikatalouden vähentämssopimusten määrä lisääntynee jonkin verran muutoksenhaun seurauksena vuoden loppupuolella solmittujen sopimusten johdosta.

Naudanlihan tuotantosopimuksia on niitä koskevan valtioneuvoston päätöksen (181/83) mukaan vuonna 1983 tehty kaksivuotisia. Vuosina 1980—82 tehdyissä vastaavissa sopimuksissa sopimusaika on ollut vuoden pituinen, mitä aikaa on voitu jatkaa neljä kertaa valtion tulo- ja menoarvion rajoissa. Viljelijä sitoutuu sopimuksessa pitämään tilalla vähintään kahta lehmää teuraaksi kasvatettavien vasikoiden maitoruokintaa varten. Palkkiota on maksettu myös kantavista hiehoista. Uusia sopimuksia on vuonna 1983 solmittu vain siinä määrin kuin vanhoja on purkautunut. Syyskuun puoleenväliin mennessä oli jatkettu 310 vanhaa sopimusta 3 150 emolehmästä tai kanta-vasta hiehosta. Uusia sopimuksia oli tehty 66 kappaletta 310 lehmästä. Varoja tarvitaan tehtyihin jatkosopimuksiin vuositasolla 3,5 miljoonaa markkaa ja uusiin 262 000 markkaa. Koko vuon-

na arvioidaan jatkettavan kaikkiaan 730 vanhaa sopimusta, joiden piirissä on 7 430 emolehmiä. Vuotuinen varojen tarve näihin sopimuksiin on 6,3 miljoonaa markkaa. Tarkoitukseen varatun 7,0 miljoonan markan määrärahan loppuosalla voidaan solmia lähes viljelijöiden halukkuutta vastaava määrä uusia sopimuksia eli noin 230 sopimusta 830 emolehmästä. Sopimuksissa olevien emolehmien kokonaismäärä on lähes sama kuin edellisenä vuonna.

Rukiin tuotantopalkkiota on aiemmin maksettu vuosina 1979 ja 1982. Satovuonna 1982/83 kohosi rukiin viljelyala edellisen katovuoden 16 300 hehtaaria 46 700 hehtaariin osin tuotantopalkkion ja osin parempien kylvöolojen johdosta. Mainittu viljelyala vastaa 1970-luvun normaalioloja. Palkkiota maksettiin vuonna 1982 noin 42 000 hehtaarin osalta yhteensä noin 21 miljoonaa markkaa. Vuonna 1983 on tarkoitukseen varattu 30,0 miljoonaa markkaa, josta arvioidaan tarvittavan 18 miljoonaa markkaa palkkioiden maksamiseksi noin 44 000 hehtaarialta ruista. Rukiin tuotantosopimuksia ei vuonna 1983 voitu tehdä kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tai aiemman maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain mukaisen sopimuksen tehneiden kanssa.

Vuonna 1983 oli tuotannonohjaamislain mukaisten sopimusten tekemiseen käytettävissä kaikkiaan 100,2 miljoonaa markkaa. Varoja arvioidaan sitoutuvan sopimuksiin vuositasolla yhteensä noin 81,4 miljoonaa markkaa. Tästä määrästä tulee vuonna 1983 maksettavaksi noin 54,1 miljoonaa markkaa.

Maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annettu laki on kuitenkin vain osa toimenpiteistä, joilla pyritään tuotannon tasapainoon. Maataloustuotantoa ohjattiin vuonna 1983 edelleen myös kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain mukaisella ns. perustamislupajärjestelmällä (1080/81). Kotieläinyritysten halpakorkoista lainoitusta on myös vähennetty tuntuvasti sekä lisäksi tuotantoa on pyritty ohjaamaan ja tasapainottamaan tavoitehintaratkaisilla, samoin kuin vientikustannus- ja muilla maatalouden markkinomisosuuden kattamiseksi perittävillä maksuilla ja veroilla.

Maataloustuotteiden vientikustannusten arvioidaan vuonna 1983 kohoavan 1 800 miljoonaan markkaan, josta maatalouden osuus olisi 441 miljoonaa markkaa. Tämä osuus kohoaa lähes 10 prosenttiin vuoden 1983 laskennallisesta maataloustulosta. Maataloustulolain mukaan osuuden

ylittyessä on mm. tehostettava toimia tuotannon ohjaamiseksi ja tasapainottamiseksi.

1.2. Maataloustuotannon kehitysnäkymät

Maataloustuotannon nykyisillä ja aiemmillä ohjaamisjärjestelmillä on sinänsä kyetty vähentämään tuotantoa. Toisaalta on tapahtunut samanaikaisesti tuotannon lisäystä, jolloin kokonaistuotannossa näkyvä vaikutus on jäänyt lopulta vähäiseksi. Erityisesti kotieläintuotanto on viime vuosina kasvanut.

Meijerit vastaanottivat vuonna 1981 maitoa 2 870 miljoonaa litraa, vuonna 1982 2 860 miljoonaa litraa ja vuonna 1983 arviolta 2 960 miljoonaa litraa. Vuoden 1984 meijerimaidon määrä kohonnee ennusteiden mukaan ilman erityistoimenpiteitä samalle tasolle kuin vuonna 1983. Maidontuotannon voimakkaaseen kasvuun on vaikuttanut lehmämäärän vähenemisen hidastuminen ja lehmien keskituotosten kohoaminen.

Naudanlihan tuotanto pysyi koko 1970-luvun loppupuolen melko vakaana tuotannon ja kuluksen ollessa suunnilleen tasapainossa. Vuodesta 1980 tuotanto alkoi nousta voimakkaasti eli 114 miljoonasta kilosta 122 miljoonaan kiloon vuonna 1981, minkä jälkeen se laski 117 miljoonaan kiloon vuonna 1982. Kasvu johtui osaltaan käyttöön otetusta naudanlihan tuotantopalkkiojärjestelmästä, muissa tuotannonohjausjärjestelmissä tapahtuneista lehmien teurastuksista tai siirtymisestä naudanlihan tuotantoon sekä ennen kaikkea nautojen keskiteuraspaineen voimakkaasta kasvusta. Tuotannon arvioidaan kohoavan vuonna 1983 mahdollisesti 124 miljoonaan kiloon, mutta hie-man tasaantuvan vuonna 1984, ylituotannon silti jatkuessa.

Sianlihan tuotanto on viime vuosina lisääntynyt 2—3 miljoonalla kilolla vuosittain. Vuonna 1983 tuotanto nousee noin 185 miljoonaan kiloon, kun se vuonna 1981 oli 178 miljoonaa kiloa. Vuonna 1983 solmittujen sikatalouden vähentämissopimusten vaikutuksesta tuotannon arvioidaan vähenevän noin 180 miljoonaan kiloon vuonna 1984, joskin kasvupainetta arvioidaan edelleen olevan lähivuosina.

Kananmunien ylituotanto jatkuu edelleen voimakkaana. Tuotanto on noussut noin 1—2 miljoonalla kilolla vuosittain. Tuotanto lienee vuonna 1983 noin 84 miljoonan kilon tasolla. Haudontojen lisääntyminen viittaa tuotannon kasvupaineeseen ja vuonna 1984 tuotannoksi arvioidaan 86—88 milj. kg.

Katovuoden 1981 johdosta maahan tuotu vilja sekä kaksi hyvää satovuotta ovat täyttäneet viljan varmuusvarastot, joten myös leipä- ja rehuviljasta arvioidaan vuonna 1984 muodostuvan ylituotantoa. Tätä korostaa vielä se, että pellonvarauspöytäkirjoista purkautuu lähivuosina vuosittain noin 20 000 hehtaaria peltoa, josta arviolta puolet palaa viljelyyn. Myös aiemman maataloustuotannon ohjaamislain 4 §:n mukaisia sopimuksia päättyy lähivuosina entistä enemmän ja osa niidenkin pellosta palanee takaisin viljelyyn.

Maataloustuotannon odotettavissa oleva kasvu tulee merkitsemään huomattavaa vientikustannusten lisääntymistä ja samalla maatalouden vientikustannusosuuden kasvua maataloustulolain 15 §:n mukaisten tuotanto- ja vientimäärien ylittyessä.

2. Tuotannonohjaamisjärjestelmän kehittäminen

Maatalouden ylituotannon kasvun pysäyttämiseksi ja ylituotannosta maataloudelle aiheutuvan markkinointirasitteen keventämiseksi on välttämätöntä pyrkiä tasapainottamaan tuotantoa vastaamaan paremmin kotimaista kulutusta. Tuotannon tasapainoon tulisi osaltaan pyrkiä kehittämällä nykyistä maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (tuotannonohjaamislain) mukaista järjestelmää.

Nykyistä tuotannonohjaamisjärjestelmää tulisi kehittää siten, että halukkuus ja mahdollisuus sopimusten tekemiseen lisääntyisi ja että se paremmin edistäisi tuotannon tasapainottumista. Tämän johdosta ehdotetaan eräitä sopimusten teon ehtoja parannettavaksi ja selvennettäväksi.

Tuotantotilanteen muuttumisen johdosta järjestelmää ehdotetaan laajennettavaksi siten, että kotieläintuotannon vähentämissopimus voitaisiin tehdä koskemaan myös naudanlihan tuotantoa ja että maataloustuotannon vähentämissopimus sisältäisi yhtenä sopimuskohteena kyseisen lihan tuotannon. Muun kotieläintuotannon, esimerkiksi maidontuotannon vähentämissopimuksen tehneen viljelijän ei tulisi saada enää aloittaa tai laajentaa naudanlihan tuotantoa. Nautakarjan pitäminen maataloustuotannon vähentämissopimuksen tehneellä tilalla ei myöskään saisi olla enää mahdollista. Tämä tulisi kuitenkin otettavaksi huomioon sopimuksista maksettavia korvauksia määrättäessä.

Maidontuotannon vähentämissopimuksen suojien lisäämiseksi ehdotetaan, että tilalla supistet-

tavan maidon vähimmäismäärää alennettaisiin neljäsosasta 15 prosenttiin vähimmäisliträmäärän kuitenkin säilyessä entisellään eli 10 000 litrana. Sopimushalukkuuden lisäämiseksi ehdotetaan edelleen, että lypsylehmät voisi myydä tai muutoin luovuttaa tilalta paitsi teuraiksi myös maasta vietäviksi.

Mikäli kotieläintuotanto supistuu nykyisestä, olisi huomiota kiinnitettävä peltoalaakin vähentäviin toimenpiteisiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että valtioneuvostolla olisi tarvittaessa mahdollisuus sallia kesannoimissopimuksen tekeminen paitsi yksi- myös kaksi- ja kolmivuotisinä.

Kesannoimissopimuksen solmiminen tulisi sallia paitsi kotieläintuotannon vähentämissopimuksen ja aiemman lain mukaisen maidontuotannon vähentämissopimuksen tehneen viljelijän kanssa, myös niihin rinnastettavan maataloustuotannon ohjaisesta annetun lain 4 a §:n mukaisen sopimuksen tehneen viljelijän kanssa.

Järjestelmää tulisi lisäksi yksinkertaistaa sopimusten tekoedellytysten osalta siten, että niissä kotieläintuotannon vähentämissopimuksissa, joissa korvausta maksetaan tiettyä yksikköä kohti eikä saatujen tulojen mukaan, ei valtioneuvoston vahvistaman vähimmäistulomäärän edellyttämisestä vaadittaisi.

Tuotannonohjaamislain mukaisia sopimuksia voidaan, tasapainottamissopimuksia lukuunottamatta, solmia viljelijöiden kanssa. Lain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen perustelut huomioonottaen ei muita kuin kesannoimissopimuksia voida solmia sellaisen viljelijän kanssa, joka on oikeushenkilö. Tuotannon tasapainottamistavoitteen kannalta olisi kuitenkin perusteltua sallia yhtiöiden, osuuskuntien, yhdistysten ja säätiöiden tuleminen myös kotieläintuotannon vähentämissopimusten piiriin. Tarkoituksena on myös, että kotieläintuotannon vähentämissopimusten piiriin voisivat päästä sellaisetkin maatalouden harjoittajat, jotka eivät omista tai hallitse peltoa vaan ainoastaan tuotantorakennuksen tontteineen. Tasapainottamissopimuksia tulisi edelleenkin voida solmia muiden kuin viljelijöiden kanssa.

Vähintään kahden vuoden pituisen sopimuksen tehneellä viljelijällä on tuotannonohjaamislain 26 §:n nojalla ollut oikeus luopua sopimuksesta millon tahansa sopimuskauden aikana. Tuotannonohjaamisasetuksen 9 §:n mukaan hänellä on oikeus saada korvausta sopimusajaa vastaavasti, kunhan se on ollut pituudeltaan yli kolme kuukautta. Käytännössä tämä on johtanut epäkohtiin lähinnä maidontuotannon ja sikata-

louden vähentämissopimuksissa. Tämän johdosta ehdotetaan itse laissa säädettäväksi, että viljelijällä ei olisi oikeutta sopimusvuodelta tulevaan korvaukseen, jos hän luopuisi sopimuksesta ennen ensimmäisen sopimusvuoden päättymistä. Alle kahden vuoden pituisista sopimuksista ei saisi edelleenkään luopua sopimusaikana.

Tuotannonmuutosopimusten solmiminen maatalouspiirien maataloustoimistoissa on järjestelmän käytännön toteutuksen kannalta yleensä tarkoituksenmukaista. Kun kuitenkin maataloustoimistojen resurssit sellaisten sopimusten tekemiseen, joita solmitaan erittäin lukuisasti (ns. massasopimukset), ovat varsin rajoitetut, olisi perusteltua antaa valtioneuvostolle mahdollisuus tarvittaessa siirtää kotieläintuotannon vähentämissopimusten ja tuotantosopimusten tekeminen valtion puolesta kuntien maatalouslautakunnille.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Lainmuutosehdotus ei aiheuta organisatorisia muutoksia nykyiseen muutoin kuin silloin, kun valtioneuvosto antaa eräiden sopimusten solmimisen valtion puolesta kuntien maatalouslautakuntien tehtäväksi maatalouspiirien maataloustoimistojen sijasta. Tämän ei katsota lisäävän henkilöstön tarvetta nykyiseen verrattuna.

4. Esityksen valtiontaloudelliset vaikutukset

Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen varataan maataloustulolain (692/82) 16 §:n mukaisesti vuosittain määräraha, joka on 20 % maataloustuotteiden vientikustannuksiin osoitetuista varoista. Määrärahasta maksetaan aikaisemmin tehdyistä sopimuksista aiheutuvia korvauksia ja loppuosa jää käytettäväksi uusiin solmittaviin sopimuksiin.

Hallituksen esityksessä vuoden 1984 tulo- ja menoarvioksi maataloustuotannon tasapainottamismenoihin on osoitettu yhteensä 359,4 miljoonaa markkaa. Määrästä käytetään ennen vuotta 1984 tehtyihin sopimuksiin 235 miljoonaa markkaa, joten uusia tuotannonohjaamislain mukaisia sopimuksia voidaan solmia vuonna 1984 124,4 miljoonaa markkaa vastaavasti. Määrärahalla aikaansaataavissa oleva vaikutus tuotantoon ja vientikustannusten säästöön riippuu osaksi siitä, missä suhteessa eri tuotannonohjausjärjestelmiä vuonna 1984 tullaan toteuttamaan ja mikä osa määrärahasta tullaan ohjaamaan muihin kuin suoraan tuotantoa vähentäviin järjestelmiin, esimerkiksi tuotantosopimuksiin.

Olettaen, että koko käytettävissä oleva 124,4 miljoonaa markkaa ohjattaisiin varsinaisiin supistamisjärjestelmiin samassa suhteessa kuin vuonna 1983 voidaan tuotannon vähenemisestä aiheutuva vientikustannusten säästö arvioida runsaaksi 300 miljoonaksi markaksi. Tällöin ei ole otettu huomioon muuten tapahtuvaa mahdollista tuotannon lisääntymistä eikä sitä, että osa järjestelmiin mukaantulevista olisi saattanut muutenkin lopettaa tai vähentää tuotantoaan.

Tässä säästössä ei ole otettu huomioon kotimaassa maksettavan muun maataloustuen vähenemisestä syntyvää valtiontaloudellista säästöä.

5. Asian valmistelu

Esitys rakentuu maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta maatilahallituksessa tapahtuneen valmistelutyön pohjalle, mikä suoritettiin työryhmässä, jossa oli edustus maatilahallituksen lisäksi myös maa- ja metsätalousministeriöstä ja Maataloustuottajain Keskuliitosta. Esitystä on käsitelty myös maa- ja metsätalousministeriön asettamassa maatalouspoliittista ohjelmaluonnosta valmistelleessa työryhmässä ja maatalouden markkinointineuvostossa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälän 1 momenttiin on lisätty säännös siitä, että tuotannon ohjaamis- ja tasapainottamistoimenpiteisiin varattuja määrärahoja voidaan käyttää myös näiden toimenpiteiden tiedottamiseen valtioneuvoston tarkemmin määräämällä tavalla. Pykälään on lisätty uusi toinen momentti, jonka mukaan muu tuotannonohjaamislaissa tarkoitettu sopimus kuin maataloustuotannon vähentämissopimus ja tuotantosopimus voidaan tehdä myös yhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen ja säätiön kanssa. Tässä yhteydessä on kuitenkin todettu, että meijereiden ja teurastamojen kanssa voitaisiin tehdä vain 2 §:ssä tarkoitettuja tasapainottamissopimuksia.

2 §. Pykälän 2 momentin lisäys antaisi valtioneuvostolle tarvittaessa mahdollisuuden siirtää kotieläintuotannon vähentämissopimuksen ja tuotantosopimuksen tekeminen maatalouspiiriin maataloustoimiston sijasta kuntien maatalouslautakunnille. Tarkoituksena on, että muodoltaan lyhyitä ja toteutukseltaan yksinkertaisia kyseisiä sopimuksia, joita tehdään laajassa mittakaavassa eli lähinnä tuotantosopimuksia, voitaisiin solmia maatalouslautakunnissa.

3 §. Maataloustuotannon vähentämissopimuksen voisi ko. pykälän 1 momentin johdantokappaleen muutosesityksen mukaan tehdä myös naudanlihantuotantoa harjoittanut viljelijä. Kyseisen sopimuksen tehneellä viljelijällä ei olisi enää oikeutta pitää nautakarjaa lihantuotantotarkoituksiin. Ensimmäisen momentin 1 kohtaan olisi myös tehtävä tämän vuoksi tarpeelliset tekniset muutokset. Valtioneuvoston päätöksellä voitaisiin kuitenkin kyseisen momentin 7 kohdan nojalla sallia esimerkiksi yhden lehmän tai muun nautaeläimen pitäminen kotitarpeiksi.

4 §. Maataloustuotannon vähentämissopimuksen tehnyt viljelijä ei saisi periä korvausta siitä heinästä tai muusta korsirehusta, joka poronhoitoalueella luovutetaan vieraiden porojen ruokintaan käytettäväksi. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan vielä lisättäväksi säännös siitä, että viljelijällä olisi oikeus ensimmäisenä sopimusvuonna korjata sopimusosalta sillä mahdollisesti kasvava syysvilja ja -rypsi. Vastaavat säännökset ovat myös pellonkäytön rajoittamisesta annetussa

laissa (216 /69). Syysviljan ja -rypsin korjaamis- mahdollisuuden ei tulisi tässä kuitenkaan vaikuttaa korvausta vähentävästi.

6 §. Pykälän 1 momentin lisäyksen mukaan kotieläintuotannon vähentämissopimus voitaisiin tehdä koskemaan myös maatilalla harjoitettavaa naudanlihantuotantoa.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettussa yksinomaan maidontuotannon vähentämistä koskevassa sopimuksessa ehdotetaan tuotantoa voitavaksi vähentää vielä 15 prosentillakin aiemman vähintään 25 prosentin sijasta. Edellytettävä 10 000 litran vähimmäismäärä tulisi kuitenkin säilyttää entisellään. Lisäksi ehdotetaan, että kyseisen sopimuksen tehneen viljelijän olisi sitouduttava luovuttamaan vain lypsylehmät teuraksi tai maasta vietäviksi. Hiehot ja lihanaudat voitaisiin näinollen haluttaessa myydä pitoon.

8 §. Pykälän muutoksen mukaan pellon kesannoimissopimus voitaisiin tehdä, sen mukaan kuin valtioneuvosto katsoo tarpeelliseksi ja esimerkiksi kesannoitavan alan suhteen tarkemmin määrää, joko yksi-, kaksi- tai kolmivuotisena. Sopimus on nykyisin yksivuotinen.

9 §. Pykälän muutoksen mukaan kesannoimissopimus tehdään koskemaan vähintään yhtä neljäsosaa aiemman vähintään yhden kolmasosan sijasta.

15 §. Muutoksen tarkoituksena on poistaa tarpeettomana sopimuksen tekemisen edellytyksenä olevien vähimmäistulojen määrän vahvistaminen niistä kotieläintuotannon vähentämissopimuksen sopimusmuodoista, joissa korvaus maksetaan tiettyä yksikköä kuten vähennettyä maitolitraa tai teurastettua kanaa kohti. Muissa sopimusmuodoissa tulojen vahvistaminen sen sijaan säilyisi.

16 §. Pykälän 2 momenttiin on tehty ensinnäkin tekninen tarkistus sitä silmällä pitäen, että erillisten naudanlihan tuotantoa koskevien vähentämissopimusten tekeminen olisi vastedes valtioneuvoston päätöksiin mahdollista lain 6 §:n 1 momenttiin tehdyn muutoksen jälkeen siten, että korvaus voitaisiin määrätä paitsi naudanlihantuotannon tulojen pohjalta myös vähennettyä eläinyksikköä kohden. Vastaavat vaihtoehdot ovat jo aiemmin koskeneet sika- ja kanatalouden sopimuksia. Lisäksi momentissa ehdotetaan sää-

dettäväksi, että valtioneuvosto voisi, milloin kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tekijänä olisi oikeushenkilö, alentaa suoritettavaa korvausta.

18 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi nykyisin puuttuva maininta myös tasapainottamissopimusten tekemisedellytysten ja kyseisistä sopimuksista maksettavan teurastuspalkkion suuruuden vahvistamisesta valtioneuvoston toimesta.

20 §. Pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että yksityinen viljelijä aina asetettaisiin sopimuksia tehtäessä etusijalle silloin, kun sopimusten tekemistä joudutaan rajoittamaan. Rajoitus kohdistuu kesannoimissopimuksiin sekä kotieläintuotannon vähentämissopimuksiin, joita 1 §:n 2 momenttiin tehdyn lisäysehdotuksen mukaan voitaisiin tehdä myös oikeushenkilöiden kanssa.

21 §. Tilalla asumisen vaatimusta ehdotetaan tarkistettavaksi koskemaan vain yksityistä viljelijää.

23 §. Pykälään esitettyjen muutosten tarkoituksena on yhdenmukaistaa erilaisten vanhojen ja uusien sopimusten tekijöiden mahdollisuudet päästä tuotannonohjaamislain sopimusten piiriin. Sopimusta ei tulisi näinollen voida solmia paitsi aikaisemman maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) myöskään maidontuotannon vähentämisestä maksettavasta korvauksesta annetun lain (400/81) mukaisen sopimuksen tehneen viljelijän kanssa. Poikkeuksen muodostaisivat kesannoimissopimus ja viljan tuotantosopimus, joiden piiriin nämäkin voisivat kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tehneiden tapaan päästä, jos valtioneuvosto tuotantotilanteen vaatiessa tai muusta erityisestä syystä niin päättää. Kyseinen poikkeusmahdollisuus ei kuitenkaan koskisi mainitun aiemman tuotannonohjaamislain 4 §:n mukaisen sopimuksen tehnyttä viljelijää.

26 §. Pykälän 1 momenttiin on lisätty maininta siitä, että vähintään kahden vuoden tuotannonmuutossopimuksen tekijän, jolla on oikeus luopua sopimuksesta ennen sopimuskauden loppua, tulisi tehdä luopumisilmoitus maataloustoimiston sijasta maatalouslautakunnalle, milloin sanottu lautakunta on valtion puolesta tehnyt sopimuksen.

Pykälän kolmatta momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että vain muun kuin kotieläintuotannon vähentämissopimuksen jatkamisen edellytyksenä olisi, ettei maatilalla peltoala ole jäänyt pienemmäksi kuin kaksi hehtaaria. Tarkoituksena on voida soveltaa lakia siten, että kotie-

läintuotannon vähentämissopimus voitaisiin tehdä myös pelkästään kotieläinrakennusta ja sen maapohjaa hallitsevienkin viljelijöiden kanssa.

Pykälään on lisätty uusi neljäs momentti, jonka mukaan vähintään kahden vuoden sopimuksen tehnyt viljelijä, jolla pykälän 1 momentin mukaan on oikeus luopua kesken sopimuskauden sopimuksesta, mutta joka luopuisi sopimuksesta jo ensimmäisenä sopimusvuotena, menettäisi oikeuden korvaukseen. Tuotannonmuutossopimuksen lakatessa kesken sopimuskautta muutoin, esimerkiksi tilan omistusoikeuden siirtymisen johdosta, voitaisiin korvausta sen sijaan kaikissa sopimuksissa maksaa sopimusaikaa vastaavasti. Korvausta ei kuitenkaan maksettaisi kolmea kuukautta lyhyemmältä ajalta.

29 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan muutoksenhausta poissa tarkoitetuissa asioissa annettaviin päätöksiin olisi voimassa vastaavasti, mitä maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain (88/71) 8 §:ssä on säädetty. Tämä olisi tarpeen etenkin sen vuoksi, että vast'edes voisivat myös maatalouslautakunnat eräissä tapauksissa tehdä tuotannonmuutossopimuksia. Mainitun lainkohdan mukaan muutoksenhakutie maatalouslautakuntien päätöksistä ohjautuu maatalouspiirien maataloustoimistoihin ja sitä tietä edelleen maatilahallitukseen. Ilman nyt ehdotettua säännöstä olisi muutosta haettava maatalouslautakunnan päätöksestä maatalouslautakunnasta annetun lain (87/71) 7 §:n nojalla suoraan maatilahallitukselta. Maatilahallituksen päätöksiin ei ensinmainitun lain 8 §:n mukaan myöskään saa hakea valittamalla muutosta.

2. Voimaantulo

Lainmuutokset on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1984 alusta ja niitä sovellettaisiin tuotannonmuutossopimuksia voimaantulon jälkeen tehtäessä. Lakiehdotuksen 6 §:n 3 momentin viimeistä virkettä, jonka mukaan maidontuotannon vähentämissopimuksen tehnyt viljelijä voisi luovuttaa vähennettävät lypsylehmät paitsi teuraiksi myös maasta vietäviksi, samoin kuin 29 §:ään lisättävää muutoksenhakua koskevaa uutta 2 momenttia, tulisi kuitenkin soveltaa myös aikaisemmin tehtyihin sopimuksiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta 21 päivänä tammikuuta 1983 annetun lain (81/83) 1 §, 2 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 4 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 ja 3 momentti, 8 §, 9 §, 15 §, 16 §:n 2 momentti, 18 §, 20 §:n 3 momentti, 21 §, 23 § ja 26 § sekä

lisätään lain 1 §:ään uusi 2 momentti ja 29 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Yleisiä säännöksiä

1 §

Maataloustuotannon ohjaamiseksi ja tasapainottamiseksi voidaan viljelijöiden ja valtion kesken tehdä maataloustulolain (629/82) 16 §:ssä tarkoitettujen määrärahojen puitteissa vuosina 1983—1985 tuotannonmuutossovimuksia, jotka oikeuttavat viljelijän saamaan valtiolta korvausta tai palkkiota, kun tilan maataloustuotantoa muutetaan tässä laissa säädetyllä tavalla. Tuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen varattuja määrärahoja voidaan käyttää myös näiden toimenpiteiden tiedottamiseen valtioneuvoston tarkemmin määräämällä tavalla.

Muu tässä laissa tarkoitettu tuotannonmuutossovimus kuin maataloustuotannon vähentämissopimus ja tuotantosopimus voidaan tehdä myös yhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen ja säätiön kanssa. Meijereiden ja teurastamoiden kanssa voidaan kuitenkin tehdä vain 2 §:n 1 momentissa mainittuja tasapainottamissopimuksia.

2 §

Tuotannonmuutossovimuksen tekee valtion puolesta 14 §:ssä mainittua sopimusta lukuun ottamatta asianomaisen maatalouspiirin maataloustoimisto, kuitenkin niin, että valtioneuvosto voi tarvittaessa antaa kotieläintuotannon vähentämissopimuksen ja tuotantosopimuksen tekemisen valtion puolesta kuntien maatalouslautakuntien tehtäväksi.

Maataloustuotannon vähentämissopimus

3 §

Edellytyksenä maataloustuotannon vähentämissopimuksen tekemiselle on, että viljelijä tai hänen aviopuolisonsa on täyttänyt 55 vuotta tai, jos ainakin toinen heistä saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) nojalla työkyvyttömyyseläkettä, että jompikumpi heistä on täyttänyt 50 vuotta tai että viljelijä on 45 vuotta täyttänyt naispuolinen leski. Maataloustuotannon vähentämissopimus tehdään siten, että viljelijä, joka on harjoittanut maidon, naudanlihan, sianlihan tai kananmunien tuotantoa, sitoutuu luopumaan viideksi vuodeksi kaikesta maataloustuotannosta. Viljelijällä on kuitenkin oikeus:

1) pitää hevosia, lampaita, vuohia, kaneja ja muuta siipikarjaa kuin kanoja, kuitenkin enintään 0,5 eläinyksikköä tilan täyttää peltohehtaaria kohti;

4 §

Jos maataloustuotannon vähentämissopimuksen tehnyt viljelijä pitää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittuja eläimiä tai harjoittaa porotaloutta, saa hän viljellä heinää ja muuta korsirehua näiden eläinten ja poronhoitoalueella korvauksetta vieraidenkin porojen ruokintaan käytettäväksi. Viljelijällä on oikeus sopimuskauden ensimmäisenä vuonna korjata kyseisen sopimuksen alaiselta peltoalalta sillä kasvava syysvilja ja -rypsi.

Kotieläintuotannon vähentämissopimus

6 §

Kotieläintuotannon vähentämissopimus voidaan tehdä koskemaan maatilalla harjoitettavaa maidontuotantoa, naudanlihantuotantoa, sikataloutta ja siipikarjataloutta. Sopimus voidaan tehdä koskemaan joko kaikkia tai yhtä taikka useampia mainituista tuotannonhaaroista.

Milloin sopimus koskee yksinomaan tilan maidontuotannon vähentämistä, on maidontuotantoa vähennettävä valtioneuvoston peruskaudeksi määräämän ajanjakson aikana meijeriin toimitetun maidon määrästä vähintään 15 prosentilla, kuitenkin vähintään 10 000 litraa. Tällaisen sopimuksen tehneen viljelijän on sitouduttava myymään tai muutoin luovuttamaan vähennettävät lypsylehvät teuraiksi tai maasta vietäväksi.

Sopimus pellon kesannoimisesta

8 §

Pellon kesannoimissopimus voidaan tehdä 1 päivänä huhtikuuta alkavan ja 31 päivänä maaliskuuta päättyvän kesannoimiskauden ajaksi. Kesannoimissopimuksia voidaan, sen mukaan kuin valtioneuvosto katsoo tarpeelliseksi ja tarkemmin määrää, tehdä joko yksi-, kaksi- tai kolmivuotisena.

9 §

Kesannoimissopimus tehdään koskemaan vähintään yhtä neljäsosaa maatalan peltoalasta kuitenkin vähintään kahta hehtaaria.

Korvausten ja palkkioiden määrääminen

15 §

Maataloustuotannon tai kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tekvän viljelijän 16 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen vuotuisten maataloudesta saatujen tulojen määrän on oltava vähintään valtioneuvoston vahvistaman määrän suuruinen. Sanottu ei kuitenkaan koske sellaisia kotieläintuotannon vähentämissopimuksia, joita tarkoitetaan mainitun 2 momentin toisessa ja kolmannessa virkkeessä.

16 §

Kotieläintuotannon vähentämissopimuksessa maksettavan korvauksen suuruus määräytyy tilalta kahden viimeksi toimitetun verotuksen mukaan vuotta kohti keskimäärin kyseisestä tuotannosta saadun tulon perusteella. Jos kotieläintuotannon vähentämissopimus koskee yksinomaan maidontuotannon vähentämistä, korvauksen suu-

ruus määrätään vähennettyä maitolitraa kohti. Valtioneuvosto voi muiden kotieläintuotannon vähentämissopimusten kohdalla päättää korvauksen suuruuden määrättäväksi myös vähennettyä eläinyksikköä kohden. Jos kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tekijänä on oikeushenkilö, voi valtioneuvosto alentaa suoritettavaa korvausta.

18 §

Tuotantosopimuksen ja tasapainottamissopimuksen tekemisen edellytyksistä sekä tuotantosopimuspalkkion ja teurastuspalkkion suuruudesta ja maksamisesta päättää valtioneuvosto.

Yhteisiä säännöksiä

20 §

Jos tämän lain mukaisten tuotannon vähentämssopimusten tai kesannoimissopimusten tekemistä joudutaan tämän pykälän nojalla rajoittamaan, on sopimuksia tehtäessä etusija annettava yksityiselle viljelijälle, jonka omistaman peltoalan tai eläinmäärän jättämistä pois tuotannosta on pidettävä tuotannon tasapainottamisen kannalta erityisen perusteltuna tai jonka kanssa sopimuksen tekeminen iän, heikentyneen työkyvyn tai muun henkilökohtaisen syyn vuoksi on katsottava erityisen perustelluksi.

21 §

Yksityisen viljelijän tulee asua sopimustilalla tai sen läheisyydessä koko sen ajan, jota sopimus koskee. Erityisistä syistä voi maatalouspiirin maataloustoimisto sallia viljelijän asumisen muualla.

23 §

Tämän lain mukaisia sopimuksia voidaan tehdä vain yksi maatilaa kohden. Sopimusta ei voi tehdä viljelijä, jolla on voimassa maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) mukainen tuotannonmuutossopimus tai maidontuotannon vähentämisestä maksettavasta korvauksesta annetun lain (400/81) mukainen maidontuotannon vähentämssopimus. Valtioneuvosto voi kuitenkin tuotantotilanteen niin vaatiessa tai muusta erityisestä syystä päättää, että kesannoimissopimus tai viljan tuotantosopimus voidaan tehdä kotieläintuotannon vähentämssopimuksen ja edellä tässä pykälässä mainitun sopimuksen tehneen viljelijän kanssa. Sanottu mahdollisuus ei kuitenkaan koske maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain 4 §:n mukaisen sopimuksen tehnyttä viljelijää.

26 §

Vähintään kahden vuoden tuotannonmuutos-sopimuksen tehneellä viljelijällä on oikeus luopua tuotannonmuutossopimuksesta ennen sopimuskauden loppua maatalouspiirin maataloustoimistolle tai, milloin kysymyksessä on kunnan maatalouslautakunnan tekemä sopimus, maatalouslautakunnalle ilmoittamansa kuukauden 1 päivästä lukien.

Tuotannonmuutossopimus purkautuu, kun maatilan tai siihen kuuluvan pellon tai osan pellostä omistus- tai hallintaoikeus siirtyy toiselle. Jos kuitenkin muutos maatilan omistussuhteissa tapahtuu omistajan tai hänen aviopuolison sa kuoleman johdosta tai jos luovutus tapahtuu omistajan tai hänen aviopuolison sa taikka näiden veljen tai sisaren jälkeläiselle tai aviopuolisolle taikka maatilan toiselle osakkaalle, voidaan tuotannonmuutossopimus hakemuksesta siirtää uudelle omistajalle.

Milloin vain osa maatilan pellostä pakkolunastetaan tai osa pellostä luovutetaan maatalouden rakenteen parantamisen kannalta tarkoituksen mukaisesti taikka muuhun kuin maataloudelliseen tarkoitukseen käytettäväksi, voidaan, poiketen siitä, mitä 2 momentissa on säädetty, sopimusta jatkaa vähentynyttä peltoalaa vastaavana. Edellytyksenä muun kuin kotieläintuotannon vähentämissopimuksen jatkamiselle kuitenkin on,

että maatilan peltoala ei ole jäänyt pienemmäksi kuin kaksi hehtaaria.

Jos viljelijä 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa ensimmäisen sopimusvuoden aikana luopuu sopimuksesta, ei korvausta suoriteta ja mahdollisesti maksettu korvaus peritään takaisin. Jos tuotannonmuutossopimus muutoin lakkaa kesken sopimuskautta, viljelijällä tai hänen oikeudenomistajillaan on oikeus saada tuotannonmuutoskorvausta sopimuksen voimassaoloa vastaavasti, kuitenkin niin, ettei korvausta suoriteta, jos sopimus lakkaa ennen kuin kolme kuukautta on kulunut sopimuskauden alkamisesta.

29 §

Muutoksenhausta tässä laissa tarkoitetuissa asioissa tehtyihin päätöksiin on vastaavasti voimassa, mitä maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain (88/71) 8 §:ssä on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 ja sitä sovelletaan tuotannonmuutossopimuksia lain voimaan tulon jälkeen tehtäessä. Tämän lain 6 §:n 3 momentin viimeistä virkettä ja 29 §:n 2 momenttia sovelletaan kuitenkin aikaisemminkin tehtyihin sopimuksiin.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1983

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri Toivo Yläjärvi

Laki

maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta 21 päivänä tammikuuta 1983 annetun lain (81/83) 1 §, 2 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 4 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 ja 3 momentti, 8 §, 9 §, 15 §, 16 §:n 2 momentti, 18 §, 20 §:n 3 momentti, 21 §, 23 § ja 26 § sekä

lisätään lain 1 §:ään uusi 2 momentti ja 29 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Yleisiä säännöksiä

1 §

Maataloustuotannon ohjaamiseksi ja tasapainottamiseksi voidaan viljelijöiden ja valtion kesken tehdä maataloustulolain (629/82) 16 §:ssä tarkoitettujen määrärahojen puitteissa vuosina 1983—1985 tuotannonmuutossopimuksia, jotka oikeuttavat viljelijän saamaan valtiolta korvausta tai palkkiota, kun tilan maataloustuotantoa muutetaan tässä laissa säädetyllä tavalla.

2 §

Tuotannonmuutossopimuksen tekee valtion puolesta 14 §:ssä mainittua sopimusta lukuun ottamatta asianomaisen maatalouspiirin maataloustoimisto.

Ehdotus

Yleisiä säännöksiä

1 §

Maataloustuotannon ohjaamiseksi ja tasapainottamiseksi voidaan viljelijöiden ja valtion kesken tehdä maataloustulolain (629/82) 16 §:ssä tarkoitettujen määrärahojen puitteissa vuosina 1983—1985 tuotannonmuutossopimuksia, jotka oikeuttavat viljelijän saamaan valtiolta korvausta tai palkkiota, kun tilan maataloustuotantoa muutetaan tässä laissa säädetyllä tavalla. *Tuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen varattuja määrärahoja voidaan käyttää myös näiden toimenpiteiden tiedottamiseen valtioneuvoston tarkemmin määräämällä tavalla.*

Muu tässä laissa tarkoitettu tuotannonmuutossopimus kuin maataloustuotannon vähentämissopimus ja tuotantosopimus voidaan tehdä myös yhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen ja säätiön kanssa. Meijereiden ja teurastamoiden kanssa voidaan kuitenkin tehdä vain 2 §:n 1 momentissa mainittuja tasapainottamissopimuksia.

2 §

Tuotannonmuutossopimuksen tekee valtion puolesta 14 §:ssä mainittua sopimusta lukuun ottamatta asianomaisen maatalouspiirin maataloustoimisto, *kuitenkin niin, että valtioneuvosto voi tarvittaessa antaa kotieläintuotannon vähentämissopimuksen ja tuotantosopimuksen tekemisen valtion puolesta kuntien maatalouslautakuntien tehtäväksi.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Maataloustuotannon vähentämissopimus

3 §

Edellytyksenä maataloustuotannon vähentämissopimuksen tekemiselle on, että viljelijä tai hänen aviopuolisonsa on täyttänyt 55 vuotta tai, jos ainakin toinen heistä saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) nojalla työkyvyttömyyseläketä, että jompikumpi heistä on täyttänyt 50 vuotta tai että viljelijä on 45 vuotta täyttänyt naispuolinen leski. Maataloustuotannon vähentämissopimus tehdään siten, että viljelijä, joka on harjoittanut maidon, sianlihan tai kananmunien tuotantoa, sitoutuu luopumaan viideksi vuodeksi kaikesta maataloustuotannosta. Viljelijällä on kuitenkin oikeus:

1) pitää hevosia, *nautakarjaa lihantuotantotarkoituksiin*, lampaista, vuohia, kaneja ja muuta siipikarjaa kuin kanoja, kuitenkin enintään 0,5 eläinyksikköä tilan täyttä pellohehtaaria kohti;

4 §

Jos maataloustuotannon vähentämissopimuksen tehnyt viljelijä pitää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittuja eläimiä tai harjoittaa porotaloutta, saa hän viljellä heinää ja muuta korsirehua näiden eläinten ja poronhoitoalueella vieraidenkin porojen ruokintaan käytettäväksi.

Kotieläintuotannon vähentämissopimus

6 §

Kotieläintuotannon vähentämissopimus voidaan tehdä koskemaan maatilalla harjoitettavaa maidontuotantoa, sikataloutta ja siipikarjataloutta. Sopimus voidaan tehdä koskemaan joko kaikkia tai yhtä taikka kahta mainituista tuotannonhaaroista.

Milloin sopimus koskee yksinomaan tilan maidontuotannon vähentämistä, on maidontuotantoa vähennettävä valtioneuvoston peruskaudeksi määräämän ajanjakson aikana meijeriin toimitetun maidon määrästä vähintään yhdellä neljäsosalla, kuitenkin vähintään 10 000 litraa. Tällaisen

Maataloustuotannon vähentämissopimus

3 §

Edellytyksenä maataloustuotannon vähentämissopimuksen tekemiselle on, että viljelijä tai hänen aviopuolisonsa on täyttänyt 55 vuotta tai, jos ainakin toinen heistä saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) nojalla työkyvyttömyyseläketä, että jompikumpi heistä on täyttänyt 50 vuotta tai että viljelijä on 45 vuotta täyttänyt naispuolinen leski. Maataloustuotannon vähentämissopimus tehdään siten, että viljelijä, joka on harjoittanut maidon, *naudanlihan*, sianlihan tai kananmunien tuotantoa, sitoutuu luopumaan viideksi vuodeksi kaikesta maataloustuotannosta. Viljelijällä on kuitenkin oikeus:

1) pitää hevosia, lampaista, vuohia, kaneja ja muuta siipikarjaa kuin kanoja, kuitenkin enintään 0,5 eläinyksikköä tilan täyttä pellohehtaaria kohti;

4 §

Jos maataloustuotannon vähentämissopimuksen tehnyt viljelijä pitää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittuja eläimiä tai harjoittaa porotaloutta, saa hän viljellä heinää ja muuta korsirehua näiden eläinten ja poronhoitoalueella *korvauksetta* vieraidenkin porojen ruokintaan käytettäväksi. *Viljelijällä on oikeus sopimuskauden ensimmäisenä vuonna korjata kyseisen sopimuksen alaiselta pelloalalta sillä kasvava syysvilja ja -rypsi.*

Kotieläintuotannon vähentämissopimus

6 §

Kotieläintuotannon vähentämissopimus voidaan tehdä koskemaan maatilalla harjoitettavaa maidontuotantoa, *naudanlihantuotantoa*, sikataloutta ja siipikarjataloutta. Sopimus voidaan tehdä koskemaan joko kaikkia tai yhtä taikka *useampia* mainituista tuotannonhaaroista.

Milloin sopimus koskee yksinomaan tilan maidontuotannon vähentämistä, on maidontuotantoa vähennettävä valtioneuvoston peruskaudeksi määräämän ajanjakson aikana meijeriin toimitetun maidon määrästä vähintään 15 prosentilla, kuitenkin vähintään 10 000 litraa. Tällaisen sopi-

Voimassa oleva laki

sopimuksen tehneen viljelijän on sitouduttava myymään eläimet teuraiksi.

Sopimus pellon kesannoimisesta

8 §

Pellon kesannoimissopimus voidaan tehdä 1 päivänä huhtikuuta alkavan ja 31 päivänä maaliskuuta päättyvän kesannoimiskauden ajaksi.

9 §

Kesannoimissopimus tehdään koskemaan vähintään yhtä kolmatta osaa maatalan peltoalasta kuitenkin vähintään kahta hehtaaria.

Korvausten ja palkkioiden määrääminen

15 §

Maataloustuotannon tai kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tekvän viljelijän 16 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vuotuisten maataloudesta saatujen tulojen määrän on oltava vähintään valtioneuvoston vahvistaman määrän suuruinen.

16 §

Kotieläintuotannon vähentämissopimuksessa maksettavan korvauksen suuruus määräytyy tilalta kahden viimeksi toimitetun verotuksen mukaan vuotta kohti keskimäärin kyseisestä tuotannosta saadun tulon perusteella. Jos kotieläintuotannon vähentämissopimus koskee yksinomaan maidontuotannon vähentämistä, korvauksen suuruus määrätään vähennettyä maitolitraa kohti. Jos sopimus koskee yksinomaan sika- tai siipikarjataloutta, voidaan korvauksen suuruus määrätä myös vähennettyä eläinyksikköä kohden.

Ehdotus

muksen tehneen viljelijän on sitouduttava myymään tai muutoin luovuttamaan vähennettävät lypsylehmät teuraiksi tai maasta vietäväksi.

Sopimus pellon kesannoimisesta

8 §

Pellon kesannoimissopimus voidaan tehdä 1 päivänä huhtikuuta alkavan ja 31 päivänä maaliskuuta päättyvän kesannoimiskauden ajaksi. Kesannoimissopimuksia voidaan, sen mukaan kuin valtioneuvosto katsoo tarpeelliseksi ja tarkemmin määrää, tehdä joko yksi-, kaksi- tai kolmivuotisenä.

9 §

Kesannoimissopimus tehdään koskemaan vähintään yhtä neljäsosaa maatalan peltoalasta kuitenkin vähintään kahta hehtaaria.

Korvausten ja palkkioiden määrääminen

15 §

Maataloustuotannon tai kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tekvän viljelijän 16 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen vuotuisten maataloudesta saatujen tulojen määrän on oltava vähintään valtioneuvoston vahvistaman määrän suuruinen. Sanottu ei kuitenkaan koske sellaisia kotieläintuotannon vähentämissopimuksia, joita tarkoitetaan mainitun 2 momentin toisessa ja kolmannessa virkkeessä.

16 §

Kotieläintuotannon vähentämissopimuksessa maksettavan korvauksen suuruus määräytyy tilalta kahden viimeksi toimitetun verotuksen mukaan vuotta kohti keskimäärin kyseisestä tuotannosta saadun tulon perusteella. Jos kotieläintuotannon vähentämissopimus koskee yksinomaan maidontuotannon vähentämistä, korvauksen suuruus määrätään vähennettyä maitolitraa kohti. Valtioneuvosto voi muiden kotieläintuotannon vähentämissopimusten kohdalla päättää korvauksen suuruuden määrättäväksi myös vähennettyä eläinyksikköä kohden. Jos kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tekijänä on oikeushenkilö, voi valtioneuvosto alentaa suoritettavaa korvausta.

Voimassa oleva laki

18 §

Tuotantosopimuksen tekemisen edellytyksistä sekä tuotantosopimuspalkkion suuruudesta ja maksamisesta päättää valtioneuvosto.

Yhteisiä säännöksiä

20 §

Jos tämän lain mukaisten tuotannon vähentämissopimusten tai kesannoimissopimusten tekemistä joudutaan tämän pykälän nojalla rajoittamaan, on sopimuksia tehtäessä etusija annettava viljelijälle, jonka omistaman peltoalan tai eläinmäärän jättämisestä pois tuotannosta on pidettävä tuotannon tasapainottamisen kannalta erityisen perusteltuna tai jonka kanssa sopimuksen tekeminen iän, heikentyneen työkyvyn tai muun henkilökohtaisen syyn vuoksi on katsottava erityisen perustelluksi.

21 §

Viljelijän tulee asua sopimustilalla tai sen läheisyydessä koko sen ajan, jota sopimus koskee. Erityisistä syistä voi maatalouspiirin maataloustoimisto sallia viljelijän asumisen muualla.

23 §

Tämän lain mukaisia sopimuksia voidaan tehdä vain yksi maatilaa kohden. Sopimusta ei voi tehdä viljelijä, jolla on voimassa maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) mukainen tuotannonmuutossopimus. Valtioneuvosto voi kuitenkin tuotantotilanteen niin vaatiessa tai muusta erityisestä syystä päättää, että kesannoimissopimus voidaan tehdä kotieläintuotannon vähentämissopimuksen tehneen viljelijän kanssa.

26 §

Vähintään kahden vuoden tuotannonmuutossopimuksen tehneellä viljelijällä on oikeus luopua tuotannonmuutossopimuksesta ennen sopimuskauden loppua maatalouspiirin maatalous-

Ehdotus

18 §

Tuotantosopimuksen ja *tasapainottamissopimuksen* tekemisen edellytyksistä sekä tuotantosopimuspalkkion ja *teurastuspalkkion* suuruudesta ja maksamisesta päättää valtioneuvosto.

Yhteisiä säännöksiä

20 §

Jos tämän lain mukaisten tuotannon vähentämissopimusten tai kesannoimissopimusten tekemistä joudutaan tämän pykälän nojalla rajoittamaan, on sopimuksia tehtäessä etusija annettava *yksityiselle* viljelijälle, jonka omistaman peltoalan tai eläinmäärän jättämisestä pois tuotannosta on pidettävä tuotannon tasapainottamisen kannalta erityisen perusteltuna tai jonka kanssa sopimuksen tekeminen iän, heikentyneen työkyvyn tai muun henkilökohtaisen syyn vuoksi on katsottava erityisen perustelluksi.

21 §

Yksityisen viljelijän tulee asua sopimustilalla tai sen läheisyydessä koko sen ajan, jota sopimus koskee. Erityisistä syistä voi maatalouspiirin maataloustoimisto sallia viljelijän asumisen muualla.

23 §

Tämän lain mukaisia sopimuksia voidaan tehdä vain yksi maatilaa kohden. Sopimusta ei voi tehdä viljelijä, jolla on voimassa maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) mukainen tuotannonmuutossopimus tai *maidon* tuotannon vähentämisestä maksettavasta korvauksesta annetun lain (400/81) mukainen *maidontuotannon vähentämissopimus*. Valtioneuvosto voi kuitenkin tuotantotilanteen niin vaatiessa tai muusta erityisestä syystä päättää, että kesannoimissopimus tai *viljan tuotantosopimus* voidaan tehdä kotieläintuotannon vähentämissopimuksen ja *edellä tässä pykälässä mainitun* sopimuksen tehneen viljelijän kanssa. *Sanottu mahdollisuus ei kuitenkaan koske maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain 4 §:n mukaisen sopimuksen tehnyttä viljelijää.*

26 §

Vähintään kahden vuoden tuotannonmuutossopimuksen tehneellä viljelijällä on oikeus luopua tuotannonmuutossopimuksesta ennen sopimuskauden loppua maatalouspiirin maatalous-

Voimassa oleva laki

toimistolle ilmoittamansa kuukauden 1 päivästä lukien.

Tuotannonmuutossopimus purkautuu, kun maatilan tai siihen kuuluvan pellon tai osan pellosta omistus- tai hallintaoikeus siirtyy toiselle. Jos kuitenkin muutos maatilan omistussuhteissa tapahtuu omistajan tai hänen aviopuolisonsa kuoleman johdosta tai jos luovutus tapahtuu omistajan tai hänen aviopuolisonsa taikka näiden veljen tai sisaren jälkeläiselle tai aviopuolisolle taikka maatilan toiselle osakkaalle, voidaan tuotannonmuutossopimus hakemuksesta siirtää uudelle omistajalle.

Milloin vain osa maatilan pellosta pakkolunastetaan tai osa pellosta luovutetaan maatalouden rakenteen parantamisen kannalta tarkoituksenmukaisesti taikka muuhun kuin maataloudelliseen tarkoitukseen käytettäväksi, voidaan, poiketen siitä, mitä 2 momentissa on säädetty, sopimusta jatkaa vähentynyttä peltoalaa vastaavana. Edellytyksenä sopimuksen jatkamiselle kuitenkin on, että maatilan peltoala ei ole jäänyt pienemmäksi kuin kaksi hehtaaria.

Ehdotus

toimistolle *tai, milloin kysymyksessä on kunnan maatalouslautakunnan tekemä sopimus, maatalouslautakunnalle ilmoittamansa kuukauden 1 päivästä lukien.*

Tuotannonmuutossopimus purkautuu, kun maatilan tai siihen kuuluvan pellon tai osan pellosta omistus- tai hallintaoikeus siirtyy toiselle. Jos kuitenkin muutos maatilan omistussuhteissa tapahtuu omistajan tai hänen aviopuolisonsa kuoleman johdosta tai jos luovutus tapahtuu omistajan tai hänen aviopuolisonsa taikka näiden veljen tai sisaren jälkeläiselle tai aviopuolisolle taikka maatilan toiselle osakkaalle, voidaan tuotannonmuutossopimus hakemuksesta siirtää uudelle omistajalle.

Milloin vain osa maatilan pellosta pakkolunastetaan tai osa pellosta luovutetaan maatalouden rakenteen parantamisen kannalta tarkoituksenmukaisesti taikka muuhun kuin maataloudelliseen tarkoitukseen käytettäväksi, voidaan, poiketen siitä, mitä 2 momentissa on säädetty, sopimusta jatkaa vähentynyttä peltoalaa vastaavana. Edellytyksenä *muun kuin kotieläintuotannon vähentämissopimuksen* jatkamiselle kuitenkin on, että maatilan peltoala ei ole jäänyt pienemmäksi kuin kaksi hehtaaria.

Jos viljelijä 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa ensimmäisen sopimusvuoden aikana luopuu sopimuksesta, ei korvausta suoriteta ja mahdollisesti maksettu korvaus peritään takaisin. Jos tuotannonmuutossopimus muutoin lakkaa kesken sopimuskautta, viljelijällä tai hänen oikeudenomistajillaan on oikeus saada tuotannonmuutokorvausta sopimuksen voimassaoloa vastaavasti, kuitenkin niin, ettei korvausta suoriteta, jos sopimus lakkaa ennen kuin kolme kuukautta on kulunut sopimuskauden alkamisesta.

29 §

29 §

Muutoksenhausta tässä laissa tarkoitetuissa asioissa tehtyihin päätöksiin on vastaavasti voimassa, mitä maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain (88/71) 8 §:ssä on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 ja sitä sovelletaan tuotannonmuutossopimuksia lain voimaan tulon jälkeen tehtäessä. Tämän lain 6 §:n 3 momentin viimeistä virkettä ja 29 §:n 2 momenttia sovelletaan kuitenkin aikaisemminkin tehtyihin sopimuksiin.